

УДК 330.322:631.16

Гришук Н.
Вінницький національний
аграрний університет

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ НА ФІНАНСОВУ СТАБІЛЬНІСТЬ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Розглядається сучасний стан інвестиційного клімату в агропромисловому секторі економіки України. Визначено ряд особливостей та проблем активізації розширення інвестиційної діяльності в аграрному виробництві в позиції фінансової стабільності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Запропоновано напрями підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору України.

Постановка проблеми. За сучасних умов господарювання, інвестиції мають стати найважливішим засобом продовження соціально-економічних перетворень, долаючи перепони, що блокують динамічний розвиток інвестиційної діяльності аграрного виробництва, адже вони є джерелом розширеного відтворення виробничого капіталу і спрямовуються на відтворення нових підприємств і потужностей, модернізацію, реконструкцію, технічне переозброєння, капітальний ремонт основних засобів, а також на приріст оборотних активів підприємств.

Інвестиції акумулюють державний, приватний та змішаний капітал; забезпечують доступ до сучасних технологій, науково-технічних розробок. В умовах пошуку ефективної моделі функціонування сільського господарства зокрема та економіки України в цілому, не виникає сумнівів в особливо важливі та стратегічній ролі для їх розвитку.

Інвестиційний клімат має значний вплив на соціально-економічний розвиток країни. На даний час він залишається несприятливим, що справляє відповідний вплив на агропромисловий сектор, а тому його стабілізація є важливим завданням для України. Проблема інвестиційного забезпечення агропромисловості набуває актуальності, особливо в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання досліджуваної проблеми висвітлені в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених: А.Г. Бабенко, О. Є. Гудзь, М.Я.Дем'яненко, О. О. Непочатенко, В.І. Кравець, О.Д. Радченко, Р.І. Содома, О.Л. Тичини, О. В. Шубравської, Ю. Ф. Мельник, О. Г. Чирви та ін.[5-7]. Однак, оцінюючи вагомий внесок в висвітленні даного питання, сучасний контур інвестиційної діяльності агропромислового сектору потребує подальшого вивчення та розв'язання. **Невирішена раніше частина загальної проблеми.** Потребують

подальшого вирішення питання стабілізації інвестування, впливу факторів на життя важливі параметри функціонування виробництва, що дають змогу інтенсивніше впливати на економічні процеси, які відбуваються в АПК та є основним стрижневим стимулом для його розвитку, запорукою гарантії прогресивних змін в економіці держави.

Метою даної статті є подальше вивчення впливу інвестиційного клімату на фінансову стабільність агропромислового сектору України в умовах інтеграції економіки до ЄС, розвитку інвестиційних процесів в Україні, визначення особливостей та проблем активізації розширення інвестиційної діяльності в аграрному виробництві в позиції фінансової стабільності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційний капітал є найважливішою економічною категорією розширеного відтворення, а на сьогодні досить актуальним для вітчизняної науки ще є питання дослідження проблем формування інвестиційної привабливості тої чи іншої сфери економіки країни. Це можливо обумовити різними факторами, особливо інтеграцією України у світове господарство, стабілізацією та подальшим розвитком ринкових перетворень. Активна інвестиційна політика та формування сприятливих умов для залучення інвестицій є важливим засобом забезпечення прогресивних структурних зрушень та поліпшення якісних показників діяльності агропромислового сектору України.

Також однією з наріжних передумов успішного сталого розвитку агроформувань та їх стабільного врівноваженого економічного зростання є активізація та розширення інвестиційної діяльності аграрного виробництва в регіональному зрізі. Водночас, нинішньому економічному просторі України спостерігається шерех перешкод, що блокують динамічний розвиток інвестиційної діяльності аграрного виробництва. Зокрема, брак дієвих фінансових механізмів регулювання інвестиційної діяльності аграрного виробництва регіону призвів до того, що агроформування фактично позбавлені дієвих важелів розв'язання інноваційно-інвестиційних проблем та не мають можливостей зміцнювати свою матеріально-технічну базу й розгортати та нарощувати капітальні інвестиції у аграрне виробництво й формування відповідного інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат формується під впливом політичних, правових, економічних та соціальних чинників, які забезпечують інвестиційний процес та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів.

Погіршення інвестиційного клімату спричинило зміну темпів залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Основними інвесторами в АПК України, зокрема у агровиробництво, є: Кіпр (\$251,2 млн), Велика Британія (\$133,5 млн), Данія (\$57,6 млн), Німеччина (\$55,4 млн), Польща (\$29,3 млн), Австрія (\$28,9 млн) Загалом об'єм прямих іноземних інвестицій в сільське господарство України станом на 01.07. 2012 р. склав 739,0 млн. дол. США, а і це 1,4% від загального об'єму інвестицій в економічну діяльність країни [1]. Аналізуючи тенденції останніх років, можна стверджувати, що обсяг залучених іноземних інвестицій в Україну залишається незначним (рис.1).

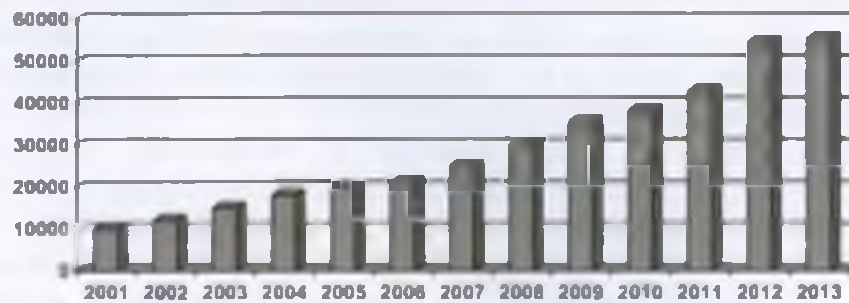

Рис. 1. Обсяги залучених прямих іноземних інвестицій в Україну, млн.дол.США

На кінець 2012 р. іноземними інвесторами було вкладено 54462,4 млн. дол. США прямих інвестицій, а на 1 липня - 55318,0 млн. дол. США. Із них левова частка - понад 77%, або 42819 млн. дол. - надійшло із країн ЄС. Країни СНД інвестували в Україну 4370 млн. дол. (з них із Росії - 3822 млн. дол.) [2].

Також можна підтвердити, що ще одним із вдалих проєктів по залученню інвестиційних ресурсів є співпраця Horizon Capital з агропромисловою корпорацією «Агро-Союз». Згідно до вказаного проєкту, між ними здійснено купівлю-продаж неконтрольного пакету акцій «Агро-Союз» на \$40 мільйонів. Агропромислова корпорація «Агро-Союз» спрямовує інвестиційні кошти в першу чергу в галузь свинарства. Такий бізнес зорієнтований на визначений споживчий сегмент ринку та дає можливість побудови вертикально-інтегрованого виробництва, яке включає вирощування свиней, створення власної кормової бази та м'ясопереробного підприємства. Бізнес у свинарстві може забезпечити термін окупності інвестицій в середньому від 5 до 7 років за умови ведення великомасштабного виробництва. Упродовж останнього десятиліття у цьому сегменті виробництва спостерігається активне зростання кількості промислових виробників завдяки внутрішнім та зовнішнім інвестиціям, що забезпечує зростання рентабельності цього виробничого сектору навіть в умовах обмеженої купівельної спроможності внутрішнього ринку[3].

Вдаючись до результатів дослідження інвестиційної привабливості регіонів України, що проводилось Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, Вінниччина посіла 4 місце у Рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України після Львівської, Івано-Франківської та Одеської областей. Обсяг внесених з початку інвестування в економіку Вінниччини прямих іноземних інвестицій на 31.12.2013 року становив 278,7 млн. дол. США.(рис.2). Це на 12,3% більше, ніж обсяги інвестицій станом на початок 2013 року. В розрахунку на одну особу населення цей показник складає 172,5дол. Переважна більшість інвестицій, а саме 81,1% від загального обсягу, надійшла з країн ЄС - 225,9 млн.дол. із країн СНД внесено 12,9 млн.дол., а саме 4,6%, з інших країн світу - 39,9 млн.дол. (14,3%).

Загалом, до Вінницької області надійшли інвестиції з 50 країн світу. Найбільш вагомі вкладення здійснені партнерами з Кіпру, Австрії, Франції, Німеччини, Польщі. На ці п'ять країн припадає 73,7% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій.

Рис 2. Інвестиції в економіку Вінницької області, млн.дол.США

На підприємствах промисловості зосереджено 157,6 млн.дол. (56,5% загального обсягу прямих іноземних інвестицій в область, у т.ч. переробної 151,0 млн.дол., в організаціях, що діють у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування акумульовано – 56,1 млн.дол. (20,1% загального обсягу) прямих інвестицій, на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства – 25,7 млн.дол. (9,2%)[4].

Спостерігаючи за часткою іноземного капіталу, що залучається у сільське господарство, вона дуже залишається низькою, і на макrorівні становить лише 1,5% загальних обсягів іноземних інвестицій та, як окреслювалось вище, в мікрорівні – 9,2% [5]. Такий досить незначний відсотковий відрізок залучення обсягів інвестицій в 2013 році є наслідком кризових явищ, які відбуваються під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Серед них слід зазначити спад виробництва продукції, висока її капітало- та матеріаломісткість, низька продуктивність праці на багатьох вітчизняних підприємствах, трансформаційні зміни в структурі економіки, погіршення цінової ситуації на світових ринках по багатьох видах продукції, що експортується з України, передусім зерна. Впродовж останніх років спостерігаються значні коливання обсягів капітальних інвестицій наслідки глибокої кризи в сільському господарстві подолати не вдалося.

Враховуючи послаблення економічного зростання 2014 року індекс інвестиційної привабливості України, який розраховано європейською бізнес асоціацією (ЄБА), склав 2,5, це був найнижчий показник. Щоб в 2015 році поліпшити рівень інвестиційного клімату в Україні можна за рахунок прийняття урядом негайних заходів щодо стабілізації соціальної, економічної та політичної ситуації в країні, а також за рахунок прийняття рішучих дій і

становлення українського фондового ринку. Для інвесторів головне завдання перед ухваленням рішення – визначити приріст коштів при поверненні інвестицій. У даному процесі до уваги береться не лише міра інвестиційного ризику, але і ефективність функціонування фондового вітчизняного ринку.

Основними інвесторами в аграрній сфері економіки є приватні підприємства і господарські товариства, які виробляють більше 90% валової продукції сільськогосподарських підприємств та отримують майже 95% надходжень від реалізації продукції рослинництва і тваринництва.

Кількість державних підприємств в сільському господарстві стрімко скорочується, проте їх діяльність потребує державної підтримки на реалізацію цільових програм з розвитку насінництва, селекційної справи у тваринництві тощо. Як засвідчила оглядач інвестиційних ринків України Є.Мазур, абсолютна більшість інвестицій у підприємства АПК надходить з недержавних джерел, питома вага яких у загальних обсягах інвестицій у основний капітал галузі становить 95-97%. Частка коштів державних (3-4%). Завдання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 р. щодо фінансування відтворення основних засобів бюджетних організацій і установ, а також наукових закладів поки що не виконуються. Важливим й досить доцільним напрямом державної підтримки у сфері інвестування агропромисловості має стати підтримка інноваційного розвитку аграрної сфери на рівні держави та окремих регіонів.

Позитивним у практиці інвестування аграрно-промислових підприємств з боку держави є науково обгрунтовані регіональні інвестиційні програми, що мають на меті підтримку розвитку певних великомасштабних агроформувань, що у перспективі можуть стати основою для задоволення продовольчих потреб країни.

Таким чином для активізації інвестиційної діяльності важливе значення має розвиток інтеграційних процесів у сфері агропромислового виробництва. Створення аграрно-промислових підприємств, характерною особливістю яких є замкнуте коло виробничого процесу, що органічно поєднує виробництво, переробку, зберігання і реалізацію готового продукту, значно прискорює вкладення капіталу для примноження прибутку, отримання вищих показників господарської діяльності та досягнення соціального ефекту на селі.

Інвестиційна діяльність була, є і завжди буде вирішальним чинником усієї економічної політики держави. Агровиробництво є важливим сектором народного господарства України. На переконання А. Гайдуцького, вихід з кризового стану та розвиток галузей АПК потребує інвестиційної активності.

Основні умови привабливості аграрного виробництва України в цілому, і регіонів зокрема, є: родючі ґрунти, сприятливі географічні умови, наявність кваліфікованої робочої сили, привабливе географічне розташування аграрного сектору [5]. Але існують і негативні риси: високий ризик капіталовкладень, великі затрати аграрного виробництва, низька рентабельність аграрного виробництва, нестабільність економічного розвитку, неконкурентоспроможна якість продукції. Основною проблемою інвестиційного середовища України є організація державного регулювання економічної діяльності, системи оподаткування.

адміністрування бізнесу. Більше того, за останні роки стан справ лише погіршився.

Іноземні інвестори значним недоліком інвестиційного середовища України вважають правову, політичну та економічну непередбачуваність, відносять її до країн із підвищеними інвестиційними ризиками та вказують на неефективну дієздатність механізмів забезпечення ринкових прав і свобод іноземних інвесторів, захисту їх майнових прав та інтересів [2, С.176].

В цілому глобальна криза перманентного характеру виявила нездатність державного регулювання не тільки попереджати кризові явища, але й протидіяти кризі та мінімізувати її наслідки.

Гроші завжди йдуть туди, де найсприятливіші умови для їх вкладення, де вони дають найбільший прибуток. Важкий стан економіки нашої держави в поєднанні з неадекватним законодавством є основними причинами, які пояснюють той факт, що обсяги іноземних інвестицій у підприємства України залишаються низькими в порівнянні з іншими постсоціалістичними країнами Східної та Центральної Європи [1, С. 185].

Висновки. Питання проблем сприятливого інвестиційного клімату тої чи іншої сфери економіки країни на сьогодні є досить актуальним для вітчизняної науки. Це можливо обумовити різними факторами, особливо інтеграцією України у світове господарство, стабілізацією та подальшим розвитком ринкових перетворень. Активна інвестиційна політика та формування сприятливих умов для залучення інвестицій є важливим засобом забезпечення прогресивних структурних зрушень та поліпшення якісних показників діяльності агропромисловості.

До сьогодні з метою поліпшення стану тваринництва в Україні вжито ряд заходів, зокрема щодо компенсації 50% вартості будівництва молочних ферм, компенсації коштів при закупівлі молодняка великої рогатої худоби, а також компенсації ставки облікових процентів за кредитами Національного банку України тощо. Водночас тваринництво потребує значних коштів на будівництво нових та реконструкцію наявних приміщень, придбання сучасної техніки та обладнання, на формування високопродуктивного стада худоби, зміцнення кормової бази тощо. Освоєння капітальних інвестицій у цій галузі повинно базуватися на використанні вітчизняних та зарубіжних досягнень, впровадженні інноваційних розробок в усі сфери виробництва продукції, її зберігання та переробки.

Подальше нарощування обсягів виробництва продукції сільського господарства України можливе головним чином за рахунок поліпшення використання земельних ресурсів, підвищення родючості ґрунтів. В обмежених обсягах використовуються органічні та мінеральні добрива, а також засоби захисту рослин. Крім того порушення агротехнічних вимог щодо дотримання чергування культур у сівозмінах завдає сільському господарству значних збитків і все це потребує вжиття системи заходів і контролю за їх виконанням.

Досить актуальним на сьогодні є питання вирішення загальних проблемних питань в АПК. Нині без перебільшення можна стверджувати що економіка сільського господарства знаходиться у важкому стані і потребує термінового втручання органів державної влади і управління для недопущення

зупинки розвитку агропромислового комплексу, відсутність ефективного реформування системи державного управління формує основні проблемами які потребують негайного вирішення. Серед яких першочерговими є скасування надмірної кількості необгрунтованих функцій центральних регіональних та місцевих органів державної влади які уповільнюють розвиток відсутність сучасної та ефективної системи управління ризиками аграрного виробництва що проявляються через ручне й катастрофічне для галузі державне управління А також ускладнений доступ до кредитних ресурсів для нормального функціонування АПК .

Сільське господарство України, як і економіка в цілому, переживає нелегкі часи, тому держава намагається підтримати його. Але часто гарні прагнення не збігаються з економічними реаліями і можливостями. Досвід інших країн світу дуже корисний у цьому відношенні - він може допомогти уникнути помилок і використувати кращі зразки. Сільське господарство повинно розглядатися як частина загальної економічної системи, тому рішення його проблем можливо лише за допомогою інституціональних реформ, спрямованих на рішення комплексних, а не чисто аграрних питань, що створить привабливий економічний клімат для усіх без винятку галузей народного господарства.

Список використаних джерел

1. Капітальні інвестиції в Україні: статистичний бюлетень. – К.: Держ. служба статистики України, 2012. – 44 с.
2. BBC Homepage [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/business/2013/08/130814_ukraine_investments_fall_az.shtml
3. Сільське господарство України: статистичний щорічник України. – К.: Держ. служба статистики України, 2012. – 560 с.
4. Аналіз роботи галузей промисловості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vip.gov.ua/web/vino>.
5. Загурський О.М. Інвестиційна діяльність: аналіз, проблеми та перспективи /О.М. Загурський // Сталій розвиток економіки. – 2012.– №1.– С. 182-186.
6. Гайдуцький А.П. Інвестиційна привабливість ринку землі в Україні // Економіка АПК. – 2005. – №8. – С.75-79.
7. Колісник О.Я. Кон'юнктура міжнародного інвестиційного ринку та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну /О.Я. Колісник // Інноваційна економіка. -2012.– №2.– С. 173-179.
8. Економічна політика України: інвестиційний клімат України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua>